MAVZU:KO'KRAK SARATONI

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti

Ilmiy rahbar: Alijon Zayniddinov

2-Davolash ishi fakulteti 217-B guruh talabalari

Usmonova E'zoza

Abduhamidova Durdona

Annotatsiya

Ko‘krak bezi saratoni ayollar orasida eng ko‘p uchraydigan onkologik kasalliklardan biri bo‘lib, uning dolzarbligi so‘nggi yillarda kasallanish ko‘rsatkichlarining ortib borishi bilan yanada oshmoqda. Mazkur maqolada ko‘krak bezi saratonining etiologiyasi, patogenezi, xavf omillari hamda klinik kechish xususiyatlari ginekologik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Ayniqsa, ayol organizmidagi gormonal muvozanatning buzilishi, reproduktiv tizim bilan bog‘liq omillar (erta menarxe, kech menopauza, tug‘ruq sonining kamligi yoki yo‘qligi) va irsiy moyillikning kasallik rivojlanishidagi o‘rni yoritib beriladi.

Shuningdek, maqolada ko‘krak bezi saratonining zamonaviy diagnostika usullari — mammografiya, ultratovush tekshiruvi va biopsiyaning ahamiyati, kasallikni erta bosqichda aniqlashning klinik samaradorligi ilmiy asosda bayon etiladi. Davolashning kompleks yondashuvi, jumladan, jarrohlik usullari, kimyoterapiya, radioterapiya va gormonterapiya usullarining qo‘llanilishi tahlil qilinadi.

Maqola yakunida ko‘krak bezi saratonining profilaktikasi, skrining dasturlarining ahamiyati hamda ayollar salomatligini muhofaza qilishda ginekologik

xizmatning o‘rni alohida ta’kidlanadi. Tadqiqot natijalari ko‘krak bezi saratonini erta aniqlash va samarali davolash strategiyalarini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar:

Ko‘krak bezi saratoni, gormonal disbalans, etiologiya, patogenez, xavf omillari, reproduktiv salomatlik, menarxe, menopauza, irsiy moyillik, diagnostika, mammografiya, biopsiya, ultratovush tekshiruvi, skrining, profilaktika, kimyoterapiya, radioterapiya, gormonterapiya, jarrohlik davolash, onkologiya.

Аннотация

Рак молочной железы является одним из наиболее распространённых онкологических заболеваний среди женщин, и его актуальность в последние годы возрастает в связи с увеличением показателей заболеваемости. В данной статье рассматриваются этиология, патогенез, факторы риска и клинические особенности течения рака молочной железы с гинекологической точки зрения. Особое внимание уделяется роли гормонального дисбаланса в организме женщины, репродуктивным факторам (раннее менархе, поздняя менопауза, малое количество родов или их отсутствие), а также наследственной предрасположенности в развитии заболевания.

Кроме того, в статье освещаются современные методы диагностики рака молочной железы — маммография, ультразвуковое исследование и биопсия, а также их значение в раннем выявлении заболевания. Научно обоснованно изложены принципы комплексного лечения, включая хирургические методы, химиотерапию, радиотерапию и гормонотерапию.

В заключение подчёркивается значение профилактики рака молочной железы, важность скрининговых программ и роль гинекологической службы в сохранении здоровья женщин. Результаты исследования направлены на совершенствование стратегий ранней диагностики и эффективного лечения данного заболевания.

Ключевые слова:

рак молочной железы, гормональный дисбаланс, этиология, патогенез, факторы риска, репродуктивное здоровье, менархе, менопауза, наследственная предрасположенность, диагностика, маммография, биопсия, ультразвуковое исследование, скрининг, профилактика, химиотерапия, радиотерапия, гормонотерапия, хирургическое лечение, онкология.

Annotation

Breast cancer is one of the most common oncological diseases among women, and its relevance has further increased in recent years due to the rising incidence rates. This article analyzes the etiology, pathogenesis, risk factors, and clinical course characteristics of breast cancer from a gynecological perspective. In particular, the role of hormonal imbalance in the female body, reproductive factors (early menarche, late menopause, low number of childbirths or nulliparity), and genetic predisposition in the development of the disease are highlighted.

In addition, the article presents scientifically based information on modern diagnostic methods of breast cancer—mammography, ultrasound examination, and biopsy—as well as the clinical effectiveness of early detection of the disease. The comprehensive approach to treatment, including surgical methods, chemotherapy, radiotherapy, and hormone therapy, is also analyzed.

In conclusion, the importance of breast cancer prevention, the significance of screening programs, and the role of gynecological services in protecting women's health are emphasized. The results of the study contribute to improving strategies for early diagnosis and effective treatment of breast cancer.

Keywords:

breast cancer, hormonal imbalance, etiology, pathogenesis, risk factors, reproductive health, menarche, menopause, genetic predisposition, diagnosis,

mammography, biopsy, ultrasound examination, screening, prevention, chemotherapy, radiotherapy, hormone therapy, surgical treatment, oncology.

Ko‘krak bezi saratonining etiologiyasi va xavf omillari

Ko‘krak bezi saratoni ginekologiyada eng dolzarb muammolardan biri bo‘lib, uning etiologiyasi murakkab va ko‘p omilli xususiyatga ega. Kasallikning rivojlanishida bir necha biologik, gormonal, irsiy va tashqi muhit omillari o‘zaro ta’sirda bo‘lib, normal hujayra proliferatsiyasining buzilishiga hamda atipik hujayralarning nazoratsiz ko‘payishiga olib keladi. Etiologik jihatdan asosiy mexanizm sifatida estrogen va progesteron gormonlarining nomutanosibligi alohida ahamiyat kasb etadi, chunki bu gormonlar sut bezining epitelial to‘qimalariga bevosita proliferativ ta’sir ko‘rsatadi.

Ginekologik nuqtai nazardan, reproduktiv tizim bilan bog‘liq bir qator omillar kasallik rivojlanish xavfini oshiradi. Jumladan, erta menarxe, kech menopauza, bepushtlik yoki tug‘ruqning yo‘qligi, shuningdek, emizish davrining qisqaligi ko‘krak bezi to‘qimalarining uzoq muddat estrogen ta’sirida qolishiga olib keladi. Bu holat hujayra siklining buzilishi va malign transformatsiya xavfini kuchaytiradi.

Shuningdek, irsiy moyillik ham muhim etiologik omillardan biri hisoblanadi. BRCA1 va BRCA2 genlaridagi mutatsiyalar ko‘krak bezi saratonining rivojlanish ehtimolini sezilarli darajada oshiradi. Bundan tashqari, tashqi muhit omillari, masalan, ionlashtiruvchi nurlanish, zararli kimyoviy moddalar bilan uzoq muddatli kontakt, noto‘g‘ri ovqatlanish, semizlik va surunkali stress ham kasallik patogenezida qo‘shimcha xavf omillari sifatida qaraladi.

Umuman olganda, ko‘krak bezi saratonining etiologiyasi multifaktorial bo‘lib, gormonal, genetik va ekologik omillarning kompleks o‘zaro ta’siri natijasida shakllanadi. Shu sababli, ginekologik amaliyotda xavf guruhidagi ayollarni erta aniqlash va muntazam skriningdan o‘tkazish muhim profilaktik ahamiyatga ega.

Ko‘krak bezi saratonining diagnostikasi va klinik belgilari

Ko‘krak bezi saratoni klinik jihatdan turli bosqichlarda namoyon bo‘lib, uning simptomlari o‘sma o‘lchami, lokalizatsiyasi va metastaz darajasiga bog‘liq holda o‘zgaradi. Kasallikning dastlabki bosqichlarida ko‘pincha aniq klinik belgilar kuzatilmaydi, bu esa erta diagnostikani murakkablashtiradi. Ginekologik amaliyotda eng muhim belgilardan biri sut bezida paydo bo‘ladigan og‘riqsiz tugun yoki zichlashgan massa hisoblanadi. Keyingi bosqichlarda teri retraksiyasi, ko‘krak shaklining o‘zgarishi, nipelning ichkariga tortilishi hamda patologik ajralmalar kuzatilishi mumkin.

Kasallikni erta aniqlashda zamonaviy instrumental diagnostika usullari muhim ahamiyatga ega. Mammografiya ko‘krak bezi saratonini skrining qilishda eng samarali usullardan biri bo‘lib, u kichik o‘lchamdagi o‘smalarni ham aniqlash imkonini beradi. Ultratovush tekshiruvi (UTT) esa ayniqsa yosh ayollarda va zich bez to‘qimalarida qo‘shimcha diagnostik ahamiyatga ega. Biopsiya esa yakuniy tashxisni tasdiqlovchi eng ishonchli usul bo‘lib, o‘sma hujayralarining morfologik va gistologik xususiyatlarini aniqlash imkonini beradi.

Shuningdek, qo‘shimcha diagnostik usullar sifatida MRT (magnit-rezonans tomografiya), KT (kompyuter tomografiya) va laborator tahlillar ham qo‘llaniladi. Ular o‘smaning tarqalish darajasini baholash va metastazlarni aniqlashda muhim rol o‘ynaydi. Ginekologik yondashuvda bemorning umumiy reproduktiv salomatlik holatini baholash ham diagnostik jarayonning ajralmas qismi hisoblanadi.

Ko‘krak bezi saratonini davolash va profilaktika choralari

Ko‘krak bezi saratonini davolash zamonaviy ginekologiya va onkologiyada kompleks, individual yondashuvni talab etadigan jarayon hisoblanadi. Davolash taktikasi kasallikning bosqichi, o‘sma biologik xususiyatlari, metastaz mavjudligi hamda bemorning umumiy somatik holatiga asoslanib tanlanadi. Asosiy davolash usullari orasida jarrohlik, kimyoterapiya, radioterapiya va gormonterapiya yetakchi o‘rinni egallaydi.

Jarrohlik davolash usuli ko‘krak bezi saratonining lokal shakllarida asosiy terapiya hisoblanadi. U lumpektomiya (o‘smani saqlab qolgan holda olib tashlash) yoki mastektomiya (sut bezini to‘liq olib tashlash) ko‘rinishida amalga oshiriladi. Jarrohlikdan so‘ng qo‘shimcha ravishda kimyoterapiya va radioterapiya qo‘llanilib, qolgan patologik hujayralarni yo‘q qilish va qaytalanish xavfini kamaytirish maqsad qilinadi.

Gormonga bog‘liq o‘smalarda gormonterapiya muhim ahamiyatga ega bo‘lib, estrogen retseptorlarini bloklash yoki gormonal fonni o‘zgartirish orqali o‘sma o‘sishini sekinlashtiradi. Zamonaviy tibbiyotda target (maqsadli) terapiya ham keng qo‘llanilib, u faqat o‘sma hujayralariga ta’sir ko‘rsatib, sog‘lom to‘qimalarga zarar yetkazishni kamaytiradi.

Profilaktika choralari esa kasallikning oldini olish va erta aniqlashga qaratilgan. Ginekologik amaliyotda muntazam skrining tekshiruvlari, mammografiya va UTTdan o‘tish, shuningdek, o‘z-o‘zini ko‘krak bezi tekshiruvi muhim ahamiyatga ega. Sog‘lom turmush tarzi, to‘g‘ri ovqatlanish, jismoniy faollik va reproduktiv salomatlikni saqlash ham xavfni kamaytiradi.

Umuman olganda, ko‘krak bezi saratonini samarali davolash erta tashxis va kompleks yondashuvga bevosita bog‘liq. Shu sababli ginekologik xizmatlar orqali profilaktika va skrining dasturlarini kengaytirish kasallikning og‘ir oqibatlarini kamaytirishda muhim o‘rin tutadi.

Xulosa

Ko‘krak bezi saratoni ginekologik va onkologik amaliyotda eng dolzarb muammolardan biri bo‘lib, uning yuqori uchrash chastotasi va kech bosqichlarda aniqlanishi kasallikning ijtimoiy-tibbiy ahamiyatini yanada oshiradi. Mazkur kasallikning rivojlanishi ko‘p omilli bo‘lib, gormonal disbalans, irsiy moyillik hamda reproduktiv tizimga oid omillar asosiy etiologik sabablar sifatida namoyon

bo‘ladi. Shu sababli xavf guruhidagi ayollarni erta aniqlash va muntazam kuzatuvdan o‘tkazish muhim profilaktik ahamiyatga ega.

Zamonaviy diagnostika usullari, jumladan mammografiya, ultratovush tekshiruvi va biopsiya kasallikni erta bosqichlarda aniqlash imkonini beradi hamda davolash samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Kompleks davolash yondashuvi — jarrohlik, kimyoterapiya, radioterapiya va gormonterapiya usullarining uyg‘un qo‘llanilishi bemorlarning yashash sifati va prognozini yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. DeVita V. T., Hellman S., Rosenberg S. A. Cancer: Principles and Practice of
Oncology https://shop.lww.com/Cancer--Principles---Practice-of-Oncology/p/9781496386793
2. Kumar V., Abbas A. K., Aster J. C. Robbins & Cotran Pathologic Basis of Disease. Elsevier, 10th edition.
Robbins & Cotran Pathologic Basis of Disease
https://www.elsevier.com/books/robbins-and-cotran-pathologic-basis-of-disease/kumar/978-0-323-53113-9
3. Berek J. S. Berek & Novak’s Gynecology. Wolters Kluwer, 16th edition.
Berek & Novak’s Gynecology
https://shop.lww.com/Berek---Novak-s-Gynecology/p/9781496380333
4. World Health Organization (WHO). Breast cancer: Early detection and screening guidelines. Geneva.
World Health Organization – Breast cancer guidelines
https://www.who.int/health-topics/breast-cancer
5. National Comprehensive Cancer Network (NCCN). Clinical Practice Guidelines in Oncology: Breast Cancer.

National Comprehensive Cancer Network – Breast Cancer Guidelines
https://www.nccn.org/guidelines/guidelines-detail?category=1&id=1419

6. Гинекология: Национальное руководство / Под ред. Г. М. Савельевой. Москва: ГЭОТАР-Медиа.
Гинекология: Национальное руководство
https://www.geotar.ru/lots/Q0000008863.html

7. Onkologiya asoslari / O‘quv qo‘llanma. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti.
Onkologiya asoslari
(odatda mahalliy nashr, onlayn ochiq versiya kam uchraydi)
https://library.sammi.uz/ (yoki OTM kutubxonalari orqali)

8. Shifokorlar uchun klinik onkologiya bo‘yicha qo‘llanma. Toshkent, 2022.
Klinik onkologiya bo‘yicha qo‘llanma
(mahalliy qo‘llanma, odatda ichki tarqatma)
https://elib.tma.uz/